

НЕКОЛИКО НАПОМЕНА О САДРЖИНИ ЧЛАНА 176. УСТАВА СФРЈ ОД 1974. ГОДИНЕ

Одредбе III главе Устава СФРЈ од фебруара 1974. године које регулишу Слободе, права и дужности човека и грађанина скрећу пажњу одређеним изменама садржине и систематизације у односу на одредбе III главе Устава СФРЈ од 1963. године која је имала исти назив. Садржина и систематизација поменутих одредби вишеструко је значајна са теоријског и правно-теоријског становишта. За правне и политичке науке она је показатељ реализације идејног програма о положају и улози човека у друштву као и остваривања утицаја радничке класе на организовање, начин рада и садржину делатности државне организације. Правнотехнички, садржина и систематизација ових одредби Устава, непоредно одређује садржину делатности законодавства, управе и судства, заправо, стварање, тумачење и примену права.

Овом приликом наша пажња ће се задржати на садржини члана 176. Устава СФРЈ од 1974. године којим се шире, и чини се на други начин, одређује право на неповредивост личног живота и других права личности, које је било предвиђено чланом 47, став 4. Устава СФРЈ од 1963. године. Мора се имати у виду да покушај одређења природе и садржине ма којег права човека и грађанина језичким и систематским тумачењем уставних и законских одредби наилази на низ методолошких тешкоћа. Зависно од предмета позитивноправне анализе постављање теоријског оквира са становишта правне науке данас је, донекле, олакшано могућношћу прихватања једног од великог броја различитих теоријских гледишта о појмовима, који су нужни инструментариј сваке позитивноправне анализе. Без обзира на ове могућности, ипак је веома тешко у оквирима правне науке определити теоријски приступ анализи одредби позитивног права које регулишу положај и улогу човека у друштву. Дилема је велика, јер са великим бројем аргумената може се оспоравати основаност опредељења за појмовни инструментариј означен терминима „субјективна права” као и терминима „слободе и права” које одређује положај и улогу човека у друштву. Међутим, разлике поимања и спорови између научника припадника различитих школа данас као и раније, олакшавају опредељење, постићу одговорност и напор за тражење нових аргумената којима се потпуније може теоријски да изрази богатство садржине правних норми и друштвених односа које правна наука изучава.

Истовремено, теоријско опредељење обавезује на прецизирање обима позитивноправних одредби чија садржина треба да буде анализирана у постављеном теоријском оквиру. Овај део посла прате тешкоће везане за анализу судске праксе и праксе других државних органа чијим актима се одребују значења одредби садржаних у уставима и законима.

Како је насловом означено, ово излагање ће оставити по страни теоријско разматрање и само ће покушати да одреди како је позитивноправно постављена природа права на неповредивост личног живота језичким и систематским тумачењем Устава СФРЈ од 1974. године. Чини се да је значајно у овом тренутку изградње нашег правног система пажљивије размотрити садржину овога члана и покушати систематским тумачењем осталих одредби Устава одговорити на два питања:

I — Да ли је право на неповредивост личног живота одредбама Устава СФРЈ од 1974. постављено као једно од основних личних права човека и грађанина или представља један облик заштите неповредивости интегритета људске личности?

II — Које су идејнополитичке и правнотехничке претпоставке у прилог третмана права на неповредивост личног живота као посебног, основног личног права човека и грађанина.

Како се види из садржине постављених питања тумачењем уставних одредби могуће је поставити два, а вероватно и више, значења о природи права на неповредивост личног живота. Ово излагање има за циљ да у оквиру постављених питања покуша да наведе неке аргументе у прилог третмана права на неповредивост личног живота као једног од основних личних права човека и грађанина које представља основ за регулисање односа породичног, ауторског, наследног, и управног, кривичног и грађанског материјалног и процесног права.

I. — Природа права на неповредивост личног живота

1. Полазећи од садржине одредби члана 176, одредби које регулишу садржину других личних слобода и права обухваћених у III глави и одредби осталих делова Устава од 1974. године којима се непосредно регулишу положај и улога човека у друштву, има основа да се закључи: Уставом СФРЈ од 1974. правнотехнички је одликовано посебно, основно лично право човека и грађанина *право на неповредивост личног живота*. Образложење закључка захтева да се наведу аргументи на основу којих је одређена природа овога права и време његовог правнотехничког обликовања одредбама Устава. Истим аргументима се образлаже основаност означавања овога права формулацијом *право на неповредивост личног живота* и истовремено покушава поставити разграничење његове садржине од осталих личних права и слобода човека и грађанина.

Неодређеност појмова, садржина и систематизација одредби у одговарајуће чланове Устава једним делом су узроци који доводе до наведених дилема поводом права на неповредивост личног живота. Садржина и систематизација одредби Устава од 1974. године у односу на Устав од 1963. године много експлицитније изражава природу и садржину права на неповредивост личног живота.

Устав од 1963. г. одредбама III главе није био довољно јасно поставио право на неповредивост личног живота као синтезу неких елемената класичних личних слобода и права и нових облика правне заштите насталих у новије време када су нека техничка достигнућа почела да угрожавају лични живот човека.

Како је познато Устав СФРЈ од 1963. године чланом 47. предвиђао је „неповредивост личног живота и других права личности” у ставу 4. поред:

— неприкосновености живота и слободe човека (став 1.)

— изузетног кажњавања смртном казном, само за најтежа кривична дела предвиђена савезним законом, која се може изрећи само за најтеже облике таквих дела (став 2) и

— заснованости лишења слободe на закону и кажњавања незакони гог лишавања слободe (став 3).

Како се може закључити, садржина става 4. представљала је посебну целину, смисаоно недовољно повезану са садржином одредби осталих ставова овог члана.

2. Чланови Устава СФРЈ од 1963. који су следили врло детаљно су регулисали положај окривљеног и притвор (члан 48), одређеност кривичног дела и казне законом (члан 49), заштиту у кривичном поступку, право на накнаду штете причињену због неосноване осуде за кривично дело или неоснованог лишења слободe (члан 50) и слободу кретања и настањивања (члан 51). У члану 50. посебним ставом је било наглашено: „Зајемчује се поштовање људске личности и људског достојанства у кривичном и сваком другом поступку, као и за време извршења казне” (став 2).

Заштита неповредивости личности човека била је обезбеђена прецизнијим одређењем класичних личних права: неповредивости стана (члан 52), тајне писама и неповредивости других средстава општења (члан 53), права на исправку објављене информације којом се наноси повреда права или интереса човека (члан 40, став 6), права да се не изјашњава којој народности припада нити да се опредељује за једну од народности (члан 41, став 2).

Изменом садржине одредби о браку и породици у односу на Устав ФНРЈ од 1946. изричите је наглашена неповредивост личности човека. (члан 58.) Посебном одредбом у следећем члану било је наглашено да „Међусобни односи људи заснивају се на узајамној сарадњи и на поштовању личности човека и његових слобода и права.” (члан 59, ст. 1).

Како се може закључити, ове одредбе су представљале смисаону целину са одредбама Основних начела којима је као један од неприкосновених основа положаја и улоге човека у друштву била наглашена „једнакост права, дужности и одговорности људи, у складу са јединственом уставношћу и законитошћу.” (Основна начела Устава СФРЈ од 1963. године II алинеа 6).

Језичким и систематским тумачењем може се закључити да је Устав СФРЈ од 1963. године конституисао право на неповредивост личног живота као битан елемент садржине неприкосновености живота и слободe човека. Можда би се могло закључити и да је већ Уставом од 1963. године право на неповредивост личног живота конституисано као посебно

право, да са осталим правима чини целину која садржински одређује домен слобода и права човека као личности, посебног индивидуума. Један од аргумената којим би се могао оспоравати закључак да је још Уставом од 1963. год. праву на неповредивост личног живота дат третман посебног личног права било би место одредби става 4, члана 47. у систематизацији материје III главе Устава. Сам за себе овај аргумент нема тако велики значај када се има у виду садржина материјалних и процесних одредби кривичног, управног, ауторског права, а, донекле, и судска пракса која је и пре, а и после доношења Устава од 1963. године, у основи прихватила право на неповредивост личног живота као посебно право човека и грађанина.

3. Међутим, полазећи од систематизације одредби III главе Устава СФРЈ од 1974. године може се такође поставити питање: да ли је и овим Уставом праву на неповредивост личног живота дат третман посебног личног права или је неповредивост личног и породичног живота и других права личности један од облика заштите неповредивости интегритета људске личности? Захтев да се овако постави питање намеће садржина члана 176. Устава СФРЈ који обухвата два става:

„Зајемчује се неповредивост интегритета људске личности, личног и породичног живота и других права личности.“ (став 1).

„Забрањено је и кажњиво свако изнуђивање признања и изјава.“ (став 2)

Садржина одредби које обухвата члан 176. поставља наведену дилему поготово када се упореди садржина овог члана са садржином осталих одредби III главе као и њихова систематизација по члановима. Садржина и систематизација ових одредби прецизније и потпуније изражава опште статове Основних начела о положају и улози човека у друштву, односно друштвено-политичком систему Југославије, у односу на Устав од 1963. год. Сама чињеница да су одредбе које регулишу Слободе, права и дужности човека и грађанина садржане у Уставу СФРЈ од 1974. год. незнатно обогатиле садржину и обим новим правима у односу на Устав СФРЈ од 1963. године — њихова систематика и распоред у 51, уместо у 39 чланова, податак је који говори у прилог предње констатације.

Очигледно је да је с обзиром на садржину и систематизацију члана 176. више наглашен третман права на неповредивост личног живота и као посебног права и као посебног облика заштите неповредивости интегритета људске личности, него што се могло закључити на основу члана 47. Устава од 1963. г. Међутим, на основу садржине наведеног члана, као и садржине осталих одредби III главе и других делова Устава, не сме се изгубити из вида да садржина и систематизација ове материје указује на најмање два могућа значења одредби члана 176. у вези с одређењем заштите неповредивости интегритета људске личности.

Једно значење би било да заштита неповредивости интегритета људске личности као једно од основних личних права човека и грађанина обухвата заштиту неповредивости личног и породичног живота и других права личности, односно

Друго значење јесте да је право на неповредивост личног живота посебно, основно лично право човека и грађанина које обухвата неповредивост породичног живота и других права личности.

Могло би се извести и треће значење да су наведене одредбе изразиле право на неповредивост интегритета људске личности, чија садржина обухвата неповредивост личног и породичног живота, и поред овог, постојање и других права личности. Детаљнија анализа би вероватно показала и основаност значења које упућује на два посебна права: право на неповредивост личног живота и право на неповредивост породичног живота, поред других права личности.

4. Међутим, без обзира на могућност одређења више значења, како је већ речено, нама се чини да се највише аргумената може навести у прилог става да је члан 176. Устава правнотехнички обликовао право на неповредивост личног живота као посебно, основно лично право човека и грађанина. Без обзира на редослед, недовољну одређеност појмова одредби Устава, језичко и систематско тумачење указује да лични живот човека представља посебан предмет уставноправне заштите. Лични живот човека у најнепосреднијој је вези са животом породице, као и понашањем различитих субјеката у бројним друштвеним односима у којима „Свако је дужан да поштује слободу и права других и одговоран је за то.” (члан 153, став 3).

Зато се може рећи да је привидно неусклађен однос садржине одредби става 2. са одредбама става 1. члана 176. Устава. Смисао ових одредби јесте да изрази захтев да у циљу заштите личног живота човека „Забрањено је и кажњиво свако изнуђивање признања и изјава.”

Поред ове опште одредбе која је битан елемент заштите личног живота, треба скренути пажњу на посебне облике заштите личности човека предвиђене чланом 179. а, донекле, и чланом 161.

Члан 179. предвиђа „Зајемчује се поштовање људске личности и људског достојанства у кривичном и сваком другом поступку, у случају лишења, односно ограничења слободе, као и за време извршавања казне” (Одредбе овога члана биле су садржане у члану 50, ст. 2. Устава од 1963. године).

Посебна заштита личности човека односи се на радног човека који има право на услове рада који обезбеђују његов физички и морални интегритет и сигурност.” (члан 161. Устава).

Чини нам се да има основа да се закључи на основу садржине и систематизације одредби Устава да је неповредивост породичног живота један од битних елемената садржине права на неповредивост личног живота. Логички и правнотехнички, лични живот и право на неповредивост личног живота јесу категорије чији обим обухвата породични живот, односно, право на неповредивост личног живота. Другим речима, право на неповредивост личног живота је „општије” право, његова садржина укључује право на неповредивост породичног живота, јер човек као појединац има својства брачног друга, родитеља, детета. Човек као личност право је заштићен у сваком од наведених својстава. На основу ових својстава подразумева се у оквиру права на неповредивост личног живота, не само заштита породичног живота, већ и брачног живота, ванбрачне

деце, фактичких брачних односа који нису правно „признати”. Смисао и садржај правних норми којима се регулишу односи у овим различитим заједницама браку, породици, фактичкој и правној и др. израз је основне идеје о сложености човека као личности које наше право признаје и регулише водећи рачуна да „Слободе и права човека и грађанина ограничени су само једнаким слободама и правима других и уставом утврђеним интересима социјалистичке заједнице.” (члан 153, став 2. Устава СФРЈ од 1974).

5. На закључак да је правом на неповредивост личног живота обухваћено и право на неповредивост породичног живота указује и сама формулација става 1. члана 176. Језичко и логичко тумачење указује да је значење неповредивости интегритета људске личности идентично са значењем неповредивост личног живота. Јер, систематским тумачењем може се утврдити да неповредивост личног живота има значење које поред неповредивости породичног живота обухвата неповредивост других права личности, која поред неповредивости брачног живота треба да обухвате и друге односе у којима треба да буде обезбеђена заштита права на неповредивост личног живота, односно, неповредивост интегритета људске личности.

Може се рећи да поред породичног живота формулацијом „друга права личности” скреће се пажња на односе не само из области „приватног” већ и области јавног права који су једним делом обухваћени класичним личним правима које предвиђа Устав од 1974. и која су била садржана и у Уставу од 1963. и у Уставу од 1964. године.

II. — Идејнополитичке и правнотехничке претпоставке које одређују право на неповредивост личног живота као основно лично право човека и грађанина.

1. Неспорно је да је још у Уставу СФРЈ од 1963. год. изричито наглашена основна идејнополитичка поставка о положају и улози човека у друштву одредбом: „Слободе и права човека и грађанина неотуђиви су део и израз социјалистичких и демократских односа заштићених овим уставом у којима се човек ослобађа од сваке експлоатације и самовоље и личним и удруженим радом ствара услове за свестрани развитак и слободно изражавање и заштиту своје личности и за остваривање људског достојанства.” Садржином ове као и одредби Основних начела изражене су основне поставке политичког програма развоја социјализма у југословенском друштву садржане у документима VI конгреса КПЈ (1952), VII конгреса СКЈ (1958). Устав од 1963. год. као и документи VIII (1964) и IX конгреса СКЈ (1969) афирмишу поставке научног социјализма о власти радничке класе, дезалијенацији човека и суштинским променама функције државе у социјализму. Може се рећи да је развој уставности у Југославији један од основних показатеља идејнополитичких кретања у нашем друштву.

Анализа садржине основних политичких докумената значајних за одређење и усмеравање социјалистичког развитака југословенског друштва неопозиво показује да су власт радничке класе, слободе и права човека и грађанина синоними самоуправне демократије и основ уставности и законитости правног поретка. Без обзира на неке недограђености и неукла-

Бености идејнополитичких ставова о положају и улози човека у друштву социјализма, неспорно је да су у досадашњем уставноправном развоју Југославије афирмисани основни хуманистички и демократски принципи научног социјализма.

Према томе, идејнополитички не може бити спорно да лични живот човека представља посебан предмет уставноправне заштите, односно да је право на неповредивост личног живота основно лично право човека и грађанина у правном систему Југославије.

2. Са правнотехничког становишта третман права на неповредивост личног живота као посебног права, основног личног права човека и грађанина, посебно је значајан. Јер, ако је уставом право на неповредивост личног живота одређено као основно лично право, онда садржина овог права обавезује законодавне органе да одредбама општих правних норми обезбеде неповредивост и заштиту личног живота човека и грађанина.

Устав од 1974. године законодавну функцију одредио је на један нов начин, и у формалном, и у материјалном смислу. Бројни субјекти доносиоци општих правних норми: Савезна скупштина, скупштине социјалистичких република, покрајина и општина, скупштине интересних и месних заједница, зборови радних људи и органи самоуправљања у основним организацијама удруженог рада приступили су на основу устава доношењу бројних општих аката. Процес стварања самоуправног права — који је и за правну науку посебно интересантан предмет изучавања — постао је неодојив елемент законодавне функције у материјалном смислу. Садржина општих норми донесених од Савезне и скупштина република и покрајина може се сазнати анализом садржине самоуправних споразума, друштвених договора, статута и низа других општих аката самоуправних организација и заједница.

Имајући у виду уставна овлашћења синдикалних и других друштвено-политичких организација у законодавној функцији мора се нагласити значај правнотехничких елемената који треба да омогуће, с једне стране, улогу бројних субјеката у стварању самоуправног права и, с друге стране, потребно јединство самоуправног поретка у друштвеној заједници као целини. Право на неповредивост личног живота као и низ других личних, политичких, социјалних слобода, права и дужности човека и грађанина предвиђених уставом Федерације, републике и покрајина остварује се и заштићује садржином општих аката бројних самоуправних организација и заједница.

Не само садржина општих него и садржина појединачних аката бројних самоуправних субјеката треба да обезбеди и заштити неповредивост личног живота. Поступак одлучивања: о пријему на радно место, или у чланство политичке организације, о додели стана, о смештају детета у јасле и обданиште, о начину оглашавања смрти, рођења, венчања, о одговорности бака, оптуженог, члана СК, о начину стицања имовине, о подизању мостова, хидроцентрала, фабрика, о износима личних доходака, о репертоару позоришта, биоскопа, о условима уписа на школе и факултете итд., итд., и садржина општих и појединачних аката којима се регулишу ова различита и бројна питања живота човека и друштва, треба да обе-

збеди да се постави и оствари систем вредности нашег социјалистичког самоуправног друштва.

За остваривање овога захтева наш уставни систем од 1974. године даје свим члановима друштва велике могућности. Јер, делегатски систем конституисања политичке организације друштва и децентрализације законодавне функције значајне су претпоставке за демократизацију политичког система. Са становишта остваривања и заштите права на неповредивост личног живота, а и других личних, политичких и социјалних права и слобода човека и грађанина важна је не само садржина самоуправних аката, закона и законика који регулишу материјално и процесно кривично, грађанско и управно право, породично, ауторско, наследно. И појединачни акти којима се реализује садржина наведених општих норми имају посебан значај. Њихова форма је знатно утицала на измену класичне управне и судске функције тако да је веома значајно за остваривање уставности и законитости, да се што прецизније правнотехнички изрази систем вредности југословенског друштва.

Како је речено, политички документи јасно су поставили скалу вредности на којој су положај и улога човека и радничке класе као основне друштвене снаге постављени на највише место. Друштвене науке у нас дале су значајан допринос теоријском разјашњењу основних поставки научног социјализма о положају радничке класе и човека, државе и партија у политичком систему социјализма.

Како констатују многи научници, правна наука је релативно мало пажње посветила изучавању положаја и улоге човека у друштву. Резултати правне науке значајни су за развој правне технике и зато правна наука у нас може много да допринесе изградњи правног система, поготово у овом тренутку. Упоредноправна изучавања могу много да помогну, мада не могу да се копирају правнотехничка решења ма којег правног института из стварног права.

За развој нашег правног система уопште, а посебно приликом доношења аката материјалног и процесног права чијим одредбама треба да се одреди садржина и обезбеди заштите права на неповредивост личног живота, значајно је одређење значења појмова и термина лични, односно приватни, као и јавни, друштвени, општи, заједнички.

Тако на пример у Уставу СФРЈ од 1974. године термин лични појављује се као атрибут уз различите именице, тако да има различита значења: лични живот (чл. 176), лична потреба (чланови 13, 61, 67), лични доходак (чланови 14, 164), лични допринос (чл. 20), лични рад (чланови 64, 68), лични односи (чл. 221), лично изјашњавање (чланови 89, 98, 118), лични интерес (чл. 51), као и лично одговоран (чл. 108) итд. Поред овога појма неопходно је прецизирати значења појмова друштвени (интерес, потреба, значај), заједнички (потреба, интерес, циљ), општи (интерес, циљ, задатак, употреба), јавни (изражавање, функција, иступање, морал, расправљање, информисање).

Предмет посебног разматрања треба да буде садржина и терминологија одредбе устава социјалистичких република и покрајина којима је регулисан положај и улога човека у друштву. Анализа њихове садржине

имала би велики значај за одређење значења одредби Устава СФРЈ, а посебно права на неповредивост личног живота. Приликом те анализе постојећи појмовни инструментариј класичне правне науке може да буде основа за нове напоре чији би резултати били нови теоријски оквири подеснији за изражавање суштинских промена насталих у развоју нашег самоуправног права.

Бранислава Јојић

РЕЗЮМЕ

Несколько примечаний к содержанию ст. 176 Конституции СФРЮ 1974 г.

Языковое и систематическое толкование положений Конституции СФРЮ 1974 года приводит к выводу, что провозглашенное в ст. 176 право на неприкосновенность личной жизни является особым, основным правом человека и гражданина. Исходя из содержания положений указанной статьи, можно сделать вывод, что право на неприкосновенность личной и семейной жизни и другие личные права охвачены правом на неприкосновенность личных гарантий граждан или же, что кроме права на неприкосновенность личной жизни и права на неприкосновенность семейной жизни в данной статье предусматриваются и другие личные права.

Автор находит, что содержание этой статьи, а также и содержание и систематизация остальных положений, регулирующих свободу, права и обязанности человека и гражданина делают более обоснованным вывод, что право на неприкосновенность личной жизни является основным личным правом человека, охватывающим неприкосновенность, семейной, брачной жизни и других отношений, в которых должна быть гарантирована неприкосновенность личной жизни человека.

Помимо содержания положений III главы, на подобное значение ст. 176 ссылают нас и положения Основных начал Конституции СФРЮ 1974 года, идейно-политическая ориентация югославского общества, покоящаяся на основе научного социализма, и правовые и технические причины. Определение права на неприкосновенность личной жизни, как основного личного права человека и гражданина, является существенным для процесса создания, толкования и применения правовых норм, которыми должны быть обеспечены их осуществление и защита

SUMMARY

Several notes on the contents of article 176 of the Constitution of SFRY from 1974

By the linguistic and systematic interpretation of the provisions of the Constitution of SFRY from 1974, the conclusion can be drawn that the right of inviolability of the integrity of human life is established as the basic personal right of man. The contents of the provisions of the Article mentioned point also to the other meanings: that the right of inviolability of the integrity of the personal and family life and other human rights are embodied in the right of inviolability of the integrity of the human personality and that besides the right of inviolability of the integrity of the personal life and the right of inviolability of the integrity of the family life, this Article provides for other personal rights.

The author considers that the contents of this Article as well as the systematization of the other provisions regulating the freedom, rights and duties of man, from the conclusion that the right of inviolability of the integrity of the personal life is the basic personal right of man including the inviolability of the integrity of the family, marital life and other relations where this inviolability of the integrity of the personal life should be provided.

Besides the contents of the Chapter III provisions, the interpretation of the Article 176 is based on the provisions of the Basic Principles of the Constitution of SFRY from 1974, on the political orientation of Yugoslav society in accordance with the assumptions of the scientific socialism, and, finally, on the legal and technical reasons. The definition of the right of inviolability of the integrity of the personal life as the basic right of man is substantial for the process of creation, interpretation and application of legal norms, which should provide its realization and protection.

RÉSUMÉ

Quelques observations relatives au contenu de l'article 176 de la constitution de la république socialiste Fédérative de Yougoslavie de 1974

En interprétant par le langage et systématiquement les dispositions de la Constitution de la RSF de Yougoslavie de 1974 on peut arriver à la conclusion que par l'article 176 est constitué le droit à l'inviolabilité de la personne humaine en tant que droit personnel fondamental spécial de l'homme et du citoyen. Le contenu des dispositions de l'article mentionné oriente aussi vers d'autres significations, à savoir: que le droit à l'inviolabilité de la vie privée et familiale et des autres droits de la personne sont compris par le droit à l'inviolabilité de l'intégrité de la personne humaine ou qu'outre le droit à l'inviolabilité de la vie privée et du droit à l'inviolabilité de la vie familiale par cet article sont prévus aussi d'autres droits de la personne humaine.

L'auteur du présent exposé considère que le contenu de cet article ainsi que le contenu et la systématisation des autres dispositions par lesquelles sont réglés les libertés, les droits et les devoirs de l'homme et du citoyen contribuent à ce que la conclusion soit fondée sur des éléments plus solides que le droit à l'inviolabilité de la personne humaine est le droit personnel fondamental de l'homme qui comprend l'inviolabilité de la vie familiale, la vie conjugale et des autres rapports dans lesquels doit être assurée l'inviolabilité de la vie personnelle de l'homme.

A part le contenu des dispositions du chapitre III, sur la signification déterminée de l'article 176 nous renseignent de même les dispositions des Principes fondamentaux de la Constitution de la RSF de Yougoslavie de 1974, l'orientation idéologique et politique de la société yougoslave basée sur les préceptes du socialisme scientifique et les raisons juridico-techniques. La détermination du droit à l'inviolabilité de la vie humaine en tant que droit personnel fondamental de l'homme et du citoyen est essentielle pour le processus de la création, de l'interprétation et de l'application des normes juridiques, par lesquelles doivent être assurées sa réalisation et sa protection.